

ДЖОДЖО МОЙЄС

На
крилах
мрії

Чудова історія,
сповнена ніжності та романтики.
Marie Claire

ДЖОДЖО МОЙЄС

На
крилах
мрії

Чудова історія,
сповнена ніжності та романтики.
Marie Claire

ДЖОДЖО
МОЙЕС

JOJO MOYES

The
Horse
Dancer

A NOVEL

ДЖОДЖО
МОЙЄС

На
крилах
мрії

РОМАН

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2020

ISBN 978-617-12-8034-2 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без
письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Moyes J. The Horse Dancer : A Novel / Jojo Moyes. — London : Hodder
& Stoughton, 2009. — 512 p.

Переклад з англійської *Дар'ї Петрушенко*

Дизайнер обкладинки *Анастасія Попова*

Мойсс Дж.

М74 На крилах мрії : роман / Джоджо Мойєс ; пер. з англ. Д. Петрушенко. — Харків :
Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 512 с.

ISBN 978-617-12-7929-2

ISBN 978-0-340-96158-2 (англ.)

Наташа Маколей — успішна адвокатка, однак в особистому житті має суцільну плутанину. Дивні стосунки з колишнім чоловіком та невизначені — з теперішнім другом, проблеми на роботі... Як дати лад цьому всьому?

Сара — онука талановитого вершника Анрі Лашапеля. Дідусь вклав у неї всі свої знання, що стосувалися коней та майстерності верхової їзди. Зараз Сара залишилася сам на сам із викликами дорослого світу...

Доросла жінка та дівчинка-підліток зустрілися, щоб врятувати одна одну...

УДК 821.111

© Jojo's Mojo Ltd, 2009

© Depositphotos.com / Pzhyna, magicleaf, Mityay_PG, TopVectors, обкладинка, 2020

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2020

Присвячую К., С., Г. і Л.
І Мецці Гарріс

Покажіть мені вашого коня, і я скажу, що ви за людина.

Старе англійське прислів'я

Пролог

Він помітив її жовту сукню раніше, ніж побачив її саму, — сукня маячком сяяла в сутінках у дальньому кінці стайні. Він зупинився на мить, не впевнений, чи може вірити власним очам. Потім її бліда рука піднялася, елегантна голова Геронтіуса нахилилася через двері, щоб узяти запропоновані нею ласощі, і він хутко підійшов, майже підбіг, вистукуючи металевими носачами своїх чобіт по мокрій бруківці.

— Ти тут!

— Анрі!

Він схопив її в обійми, коли вона обернулася, поцілував, схилив голову, щоб вдихнути дивовижний запах її волосся. Подих, що рвався з його грудей, наче підіймався десь аж із самих чобіт.

— Ми приїхали сьогодні вдень, — промовила вона йому в плече. — Я ледве встигла переодягтися. Певно, вигляд у мене жахливий... але я була в глядацькому залі й помітила тебе крізь порт'єру. Я мала прийти, щоб побажати тобі успіху.

Її слова зробилися плутаними, але він і без того ледве її чув. Він був приголомшений самою присутністю дівчини, відчуттям, що вона знову в його обіймах після стількох місяців розлуки.

— Дай-но подивлюся на тебе! — Вона відступила на крок, ведучи поглядом від чорного форменого кашкета вниз уздовж усієї бездоганної уніформи, а тоді потяглася змахнути уявну порошок з його золотого еполета. Він із вдячністю зауважив, з якою неохотою вона прибрала пальці. Жодної ніяковості не було, дивувався він, навіть після стількох місяців. Жодного кокетства. Вона була відверто простодушна. Дівчина з його уяви знову набула плоті.

— Прекрасний вигляд, — сказала вона.

— Я... не можу залишитися, — мовив він. — Виїжджаємо за десять хвилин.

— Знаю... «Карусель» така захоплива. Ми дивилися мотоциклістів і парад танків, — сказала вона. — Але ти, Анрі, ти з конями — велика принада для глядачів.

Вона озирнулася на арену.

— Гадаю, вся Франція прийшла на тебе подивитися.

— Ти... маєш *les billets*¹?

Вони насуплено глянули одне на одного. З мовою досі були проблеми, попри всі їхні зусилля.

— *Billets*... — Він похитав головою, роздратований на самого себе.

— Квиток. Квитки. Найкращі квитки.

Вона яскраво всміхнулася, і його миттєве невдоволення випарувалося.

— О, так. Едіт, її мати і я — у першому ряду. Вони просто дочекатися не можуть, щоб побачити, як ти їдиш. Я їм усе про тебе розповіла. Ми зупинилися в Шато-де-Вер'єр. — Її голос упав до шепоту, хоча поблизу нікого не було. — Він дуже пишний. У Вілкінсонів жаклива прірва грошей. Набагато більше, ніж у нас. Дуже люб'язно було з їхнього боку привезти мене.

Він спостерігав, як вона говорить, — відволікшись на купідонів лук її верхньої губи. Вона тут. Його руки в білих лайкових рукавичках обхопили її обличчя.

— Флоренс... — видихнув він, цілуючи її знову. Запах сонця просочував її шкіру попри те, що вже настали сутінки. Це було заразливо: вона наче створена була випромінювати тепло.

— Щодня за тобою сумую. Раніше не було нічого, окрім «Кадр Нуар». Зараз... без тебе все недобре.

— Анрі... — Вона погладила його щоку, притулившись до нього всім тілом. У нього мало не паморочилося в голові.

— Лашапель!

Він різко крутнувся. Дідьє Пікар стояв біля голови свого коня і натягував рукавички, а конюх поряд готував сідло.

— Може, якщо ти думатимеш про їзду не менше, ніж про свою англійську шльондру, ми зможемо чогось досягти, га?

Флоренс не настільки володіла французькою, щоб зрозуміти, але помітила вираз, який промайнув на обличчі Пікара, і Анрі бачив, що вона вгадала: те, що сказав інший француз, було аж ніяк не компліментом.

У ньому знову піднялася хвиля гніву, і він стиснув щелепи. Глянув на Флоренс і похитав головою, намагаючись дати їй зрозуміти, що Пікар — дурень і його слова дурні. Пікар був такий — хамуватий, задиркуватий — від тієї поїздки до Англії, коли Анрі й Флоренс познайомились. «Англійки позбавлені шику! — вигукував потім Пікар

за спільним столом — Анрі знав, що це випад особисто проти нього.
— Вони не вміють одягатися. Жеруть, як свині біля корита. Вони ляжуть з кожним за кілька франків або пінту їхнього нікчемного пива».

Знадобилися тижні, аби зрозуміти, що жовч Пікара мало пов'язана з Флоренс, а цілком спричинена люттю на те, що його місце в «Кадр Нуар» було узурповано, що його посунув убік фермерський син. Утім, слухати це приємніше не стало.

Голос Пікара луною віддавався на подвір'ї:

— Я чув, є кімнати біля набережної Люсьєна Готьє. Трохи більше підходять, ніж кінний двір, *n'est-ce pas?*²

Рука Анрі стиснула руку Флоренс. Він спробував говорити спокійним голосом:

— Ти можеш залишитися останнім чоловіком на землі і все одно не будеш гідним її, Пікаре.

— Ти хіба не знаєш, хлопчику-фермере, що будь-яка шльондра тобі дасть за правильну ціну? — Пікар вишкірився, поставив ідеально відполіровану ногу в стремено й скочив на коня.

Анрі хотів був ступити крок уперед, але Флоренс зупинила його.

— Любий... слухай, я краще піду на своє місце, — сказала вона, ідучи геть. — Тобі треба готуватися.

Вона завагалася, а тоді потяглася й поцілувала його знову, своєю тонкою білою рукою притягнувши за потилицю до себе. Він знав, що вона намагається зробити — відволікти його думки від Пікарової отрути. І вона мала рацію: неможливо було відчувати нічого, окрім радості, коли губи Флоренс торкалися його губ. Вона всміхнулася.

— *Bonne chance, e'cuyer*³.

— *E'cuyer!* — повторив він, миттєво відволікшись, зворушений тим, що за його відсутності вона знайшла правильне слово для «вершника».

— Я навчаюся! — зі сповненими хитрості та обіцянки очима вона послала йому повітряний поцілунок, а тоді зникла, його англійка, втекла назад крізь довгі стайні, цокаючи підборами по бруківці.

«Карусель», щорічний військовий фестиваль, традиційно проводився наприкінці року навчань молодих кавалерійських офіцерів Сомюра. Як завжди, у липневий вихідний середньовічне місто рясніло

відвідувачами, охочими подивитися не лише прохід молодих кавалеристів, а й традиційні вистави: кавалерійську їзду, акробатику на мотоциклах і парад танків, чиї корпуси досі зберігали шрами війни.

Ішов 1960-й рік. Стара гвардія хиталася перед лицем напливу попкультури, зміни настроїв і Джонні Геллідея, але в Сомюрі не було особливого інтересу до змін. Щорічного виступу двадцяти двох елітних вершників, кількох військових, кількох цивільних, які складали «Кадр Нуар», — зірки програми «Каруселі» — завжди вистачало, щоб гарантувати розпродаж квитків за лічені дні — місцевій громаді, тим, хто проймався відчуттям французького спадку і на менш свідомому рівні був заінтригований плакатами по всьому регіону Луари, які обіцяли «велич, таємницю, коней, що кидають виклик гравітації».

«Кадр Нуар» народився майже двісті п'ятдесят років тому, після того, як французька кавалерія втратила кожного десятого в Наполеонівських війнах. У спробі відновити те, що колись вважали першокласною командою вершників, була створена школа в Сомюрі — місті, де від XVI століття розташовувалась академія верхової їзди. Тут був зібраний корпус інструкторів з найкращих верхових шкіл Версаля, Тюільрі й Сен-Жермена, щоб передати високі традиції академічної їзди новому поколінню офіцерів, і працював відтоді й дотепер.

З пришествям танків і механізованої бойової техніки «Кадр Нуар» постав перед питаннями щодо користі такої загадкової організації. Але десятиліттями жоден уряд не почувався спроможним розпустити те, що на той час уже стало частиною французького спадку: вершники в їхніх чорних уніформах були іконою, а Франція з її традиціями *l'Academie Franc,aise*⁴, *haute cuisine* і *couture*⁵ розуміла важливість традиції взагалі. Самі вершники, мабуть збагнувши, що найкращий спосіб забезпечити собі виживання — це створити нову роль, розширили своє коло обов'язків: окрім навчання кавалеристів, школа відчинила двері, щоб продемонструвати свої рідкісні вміння й дивовижних коней на публічних виступах у Франції і за кордоном.

Це й був «Кадр Нуар», у якому тепер опинився Анрі Лашапель, і вистава цього вечора символічно була найважливішою за рік, адже проходила в рідному місті «Кадр Нуар» і давала шанс продемонструвати важкою працею здобуті навички друзям і родичам. У повітрі пахло карамеллю, вином, хлопавками й жаром тисяч тіл, що

легко рухалися. Навколо площі Шардоне, у самому серці *E'cole de Cavalerie*⁶, її елегантних медвяних будівель, уже розросталася юрба. Підсилювали карнавальну атмосферу липнева спека, спокійний вечір, усе сильніший настрій очікування. Діти бігали туди-сюди з повітряними кульками й паличками цукрової вати, їхні батьки губилися серед юрмищ, які оглядали торгові ятки з паперовими вітряками та ігристим вином або просто блукали компаніями, сміючись, уздовж великого моста до вуличних кафе в північній частині міста. Увесь час низький гул збудження долинав від тих, хто вже зайняв місця навколо Великого манежу — просторої піщаної арени для публічних виступів — і тепер нетерпляче сидів, обмахуючись і пітніючи в сутінках.

— *Attends!*⁷

Анрі, почувши заклик до уваги, перевірів своє сідло й вузду, вп'ятнадцяте спитав *dresseur*⁸, чи його уніформа не зім'ялася, а тоді потер ніс Геронтіуса, свого коня, милуючись дрібними косами зі стрічками, закріпленими конюхом навколо шиї, і бурмочучи схвальні та заохочувальні слова в його елегантно підстрижені вуха. Геронтіус мав сімнадцять років — старий за критеріями академії — і незабаром мав піти на пенсію. Він був конем Анрі, відколи той прибув у «Кадр Нуар» три роки тому, і між ними утворився миттєвий пристрасний зв'язок. Тут, у старовинних стінах школи, не було незвичайним бачити, як молоді люди цілують своїх коней у носи, бурмочучи ласкаві слова, які засоромилися б промовляти жінці.

— *Vous êtes prêt?*⁹

Grand Dieu, голова школи вершників, крокував центром підготовчої арени в супроводі цілої кліки *e'cuysers*. Золочена уніформа й трикутний капелюх відзначали його як найстаршого з фахівців школи. Він стояв перед молодими вершниками та їхніми неспокійними конями.

— Це, як вам відомо, ключова подія року. Церемонія бере початок понад сто тридцять років тому, а традиції нашої школи — задовго до того, ще від Ксенофонта й давньогрецької доби. — Здається, так багато сьогодні в нашому світі обертається навколо жаги змін, відкидання старих традицій у гонитві за дармовим і простим. «Кадр Нуар» вірить, що й зараз є місце для еліти, пошуку досконалості понад усе. Сьогодні ви — посланці, які демонструють, що справжня шляхетність, справжня

краса можуть бути лише результатом дисципліни, терпіння, співчуття і самозречення.

Він озирнувся навколо.

— Наше мистецтво — з тих, що вмирає тієї ж миті, що й твориться. Дамо мешканцям Сомюра відчутти привілей бути свідками цього видовища.

Почувся схвальний шепіт, а потім чоловіки почали сідати на коней. Деякі морочилися зі своїми картузами, стирали неіснуючі забруднення на своїх чоботах — маленькі жести, щоб розвіяти тривогу, яка проникала в них.

— Готовий, Лашапелю? Не надто нервуєшся?

— Ні, сір. — Анрі виструнчився, відчуючи, як очі старого швидко оглядають його уніформу, шукаючи шпарин у досконалості. Він усвідомлював, що його завчений спокій зраджують цівки поту, що збігають зі скронь на жорсткий стоячий комір.

— Не соромно відчувати трохи адреналіну на своїй першій «Каруселі», — сказав старий, погладжуючи шию Геронтіуса. — Ця стара рука проведе вас крізь усе. Отже, ти виконуєш капріоль¹⁰ у виступі другої команди. Потім на Фантомі — крупаду¹¹. *D'accord?*¹²

— Так, сір.

Він знав, що *maîtres e'cuys*¹³ розійшлися в думках, чи можна довірити йому таку помітну роль у щорічному виступі, зважаючи на його історію останніх кількох місяців, сварки, явний і катастрофічний брак дисципліни... Його конюх переповів йому розмову в каптерці, буцім його бунтівний норов узагалі мало не коштував йому місця в «Кадр Нуар».

Він не намагався виправдовуватись. Як він міг пояснити їм той сейсмічний зсув, що відбувся в ньому? Як міг розповісти їм, що для чоловіка, котрий ніколи не чув слова приязні й не відчував ніжного дотику, її голос, її доброта, її груди, її запах і волосся виявилися не просто розвагою, а одержимістю, набагато могутнішою за інтелектуальний трактат про найбільші тонкощі верхової їзди?

Дитинство Анрі Лашапеля минало у світі хаосу й безладу, керованого його батьком. Вишуканістю вважалася пляшка вина за два франки, а будь-яка спроба навчатися викликала глум. Вступ до кавалерії став для нього рятувальним тросом, а його просування

кар'єрними сходами, аж доки його не рекомендували на рідкісне місце в «Кадр Нуар», здавалося вершиною того, що може чекати від життя будь-який чоловік. У свої двадцять п'ять він уперше почувався вдома.

Він був дивовижно обдарований. Роки на фермі наділили його рідкісною спроможністю до тяжкої праці. Він мав здібність справлятися з важкими конями. Подейкували, що врешті-решт він сам може стати *mai[^]tre e'[^]cuyer* і навіть, у найхімерніших припущеннях, черговим *Grand Dieu*. Він був упевнений, що впертості, дисципліни, щирого задоволення й винагороди від навчання йому вистачить до кінця життя.

А потім Флоренс Джейкобс із Клеркенвелла, яка навіть не любила коней, але взяла безкоштовний квиток на виступ французької школи верхової їзди в Англії, знищила все: його душевний спокій, його стриманість, його терпіння. Пізніше в житті, з певного роду перспективи, яка приходить лише з досвідом, він міг би розповісти молодшому собі, що такої пристрасті можна очікувати лише від першого кохання, що такі руйнівні почуття ослабнуть і, напевно, згаснуть. Але Анрі — самотній чоловік з небагатьма друзями, які могли дати таку мудру пораду, — знав лише, що з тієї миті, як помітив темноволосу дівчину, котра з розширеними очима спостерігала з краю арени три вечори поспіль, міг думати лише про неї. Він представився, не впевнений навіть, навіщо шукав зустрічі з нею після свого виступу, і відтоді кожна хвилина, проведена без неї, дратувала його чи — навіть гірше — ставала нескінченною безглуздою порожнечою. І де тепер лишилось усе інше?

Його зосередженість розвіялася майже миттєво. Після повернення до Франції він почав сумніватися в головних постулатах, скипав через дрібниці, які вважав недоречними. Він звинувачував Дево, одного зі старших *maîtres e'[^]cuyers*, у тому, що той «застряг у минулому». Лише коли пропустив третю тренувальну сесію поспіль і його конюх застеріг, що його виключать, він усвідомив, що має жорстко опанувати себе. Він вивчав Ксенофонта, завантажував себе його працями. Тримався бездоганно. Для нього були втіхою листи від Флоренс, які надходили все частіше, її обіцянка приїхати подивитися на нього цього літа. І за кілька місяців, можливо, у винагороду він отримав ключову роль у «Каруселі»: крупаду — один з найскладніших трюків, які може спробувати вершник, — замінивши Пікара й додавши обра`зи до того, що цей привілейований молодий чоловік уже й так вважав образливим.

Grand Dieu сів на коня, дужого португальського жеребця, і зробив два елегантні кроки до нього.

— Не підведи мене, Лашапелю. Нехай цей вечір стане для нас новим початком.

Анрі кивнув, онімілий від раптового нервового нападу. Він сів на коня, підібрав віжки, переконався, що чорний формений кашкет рівно сидить на його стриженій голові. Він чув шепіт юрби, очікувальні шикання, коли оркестр узяв кілька пробних нот, — ту щільну тишу, яка настає, лише коли тисяча людей пильно спостерігають. Він неясно чув шепіт «Щасти» серед товаришів, а тоді спрямував Геронтіуса на його місце в середині по-військовому рівної шеренги блискучих, вбраних стрічками коней. Його скакун нетерпляче очікував свого першого наказу, коли важка червона завіса розсунулася, закликаючи їх на залиту світлом арену.

Попри спокійну, впорядковану зовнішність двадцяти двох вершників, граційний характер їхніх публічних виступів, життя в «Кадр Нуар» було фізичним і розумовим випробуванням. День у день Анрі Лашапель почувався виснаженим і мало не плакав, пригнічений нескінченними покараннями *maîtres e'cuers*, своєю очевидною нездатністю вмовити величезних, надзвичайно напружених коней виконувати «фігури над землею» відповідно до наявних вимог. Він відчував, хоча й не міг цього довести, явні упередження щодо тих, хто вступив до елітної школи після війська, як він, а не після цивільних верхових змагань, як ті члени вищого класу французького суспільства, що завжди мали подвійну розкіш: шикарних коней і час для напрацювання своїх навичок. Теоретично всі були рівні в «Кадр Нуар» і розділяло їх лише вміння триматися на коні. Анрі усвідомлював, що цей егалітаризм не поширювався далі їхніх саржевих уніформ.

І все ж потроху, стабільно працюючи від шостої ранку до пізнього вечора, селянин з Тура здобув репутацію трударя і такого, що вміє спілкуватися з найважчими кіньми. Анрі Лашапель, як зауважували *maîtres e'cuers* з-під своїх чорних кашкетів, мав «спокійну посадку». Він був *sympatique*. Із цієї причини, окрім його улюбленого Геронтіуса, йому призначили Фантома — запального молодого металево-сірого жеребця, який чекав лише найменшого приводу для катастрофічної поведінки. Анрі мовчки непокоївся через рішення виставити Фантома в цій ролі на цілий тиждень. Але зараз, коли очі всієї юрби були спрямовані на нього, музична краса струнних наповнювала вуха, а під

ним у рівному темпі крокував Геронтіус, він раптом відчув, кажучи словами Ксенофонта, мовби «здобув крила». Він відчував на собі захоплений погляд Флоренс і знав, що згодом його губи торкнуться її шкіри, тож їхав рішучіше, елегантніше, легко торкаючись віжок, що спонукало коня-ветерана красуватися, із задоволенням прядучи своїми охайними вухами. «Ось для чого я створений, — думав Анрі з вдячністю. — Усе, що мені потрібно, тут». Він бачив відблиски факелів на старовинних колонадах, чув ритмічний цокіт коней, які рухалися рівним клином навколо нього. Він рухався в колоні, об'їжджаючи кентером великий манеж, розчиняючись у цій миті й усвідомлюючи лише, як чарівно рухається під ним кінь, струшуючи копитами так, що Анрі хотілося розсміятися. Старий кінь хизувався.

— Сиди рівно, Лашапелю. Їдеш, як селяк.

Він кліпнув очима, помітив Пікара, коли той наблизився до нього й став плече до плеча.

— Чому ти так смикаєшся? У тебе сверблячка від твоєї шльондри? — прошипів той собі під носа.

Анрі зібрався був щось сказати, але запнувся, адже *Grand Dieu* крикнув: «*Levade!*»¹⁴ — і вершники в строю підняли своїх коней на задні ноги, зірвавши бурю оплесків.

Коли передні копита коней знову торкнулися землі, Пікар відвернувся. Його голос, однак, досі було чути чітко:

— Вона й трахається, як селючка?

Анрі закусив губу, змушуючи себе зберігати холонокровність, не дати гніву передатися через віжки його добродушному коневі. Він чув, як диктор пояснює технічні тонкощі рухів вершників, і сподівався опанувати свої думки, пропустити слова крізь себе. Півголосом він твердив вислів Ксенофонта: «Гнів підриває ефективне спілкування з конем». Він не дозволить Пікарові зіпсувати цей вечір.

— *Mesdames et messieurs*¹⁵, зараз у центрі арени ви побачите, як месьє де Кордон виконує леваду. Дивіться, як кінь балансує на задніх ногах під кутом рівно сорок п'ять градусів.

Анрі неясно усвідомлював, як десь позаду нього чорний кінь підіймається на задні ноги, зірвавши раптовий вибух оплесків. Він змусив себе зосередитися, втримати увагу Геронтіуса. Але все одно далі згадував обличчя Флоренс, коли Пікар вигукував свої

непристойності біля неї, тривогу, що промайнула на її обличчі. Що, як вона знає французьку краще, ніж удає?

— А зараз ви побачите, як Геронтіус, один з наших старих коней, виконує капріоль. Це один з найвибагливіших трюків як для коня, так і для вершника. Кінь підстрибує над землею, брикаючи задніми ногами, коли всі чотири його ноги перебувають у повітрі.

Анрі вповільнив Геронтіуса, доповнивши опір своїх рук швидким дотиком острогів. Відчув, як кінь починає розхитуватися під ним, *terre a` terre*¹⁶, на місці, мов дерев'яна конячка-гойдалка, нарощуючи силу під сідлом.

«Я їм покажу, — думав він, а потім: — Я йому покажу».

Усе інше зникло. Лише він і старий хоробрий кінь, який нарощував силу під собою. А потім із криком «*Derrie`re!*»¹⁷ він торкнувся хлистом крупа коня, пришпорив його в боки — і Геронтіус стрибнув угору, у повітря, викинувши горизонтально задні ноги. Анрі відчув раптовий сліпучий спалах об'єктивів, гучний стереофонічний гомін захвату, оплески, а потім легким галопом поскакав до червоної порт'єри, несучи із собою погляд Флоренс, яка встала поаплодувати йому — її обличчя сяяло гордою усмішкою.

— *Bon! C'e`tait bon!*¹⁸

Він уже скочив з Геронтіуса, поплескав коня по плечу, і *dresseur* вивів того. Він неясно чув кілька вигуків схвалення, а тоді зміну темпу музики на арені й помітив крізь червону завісу, як двоє інших *e`cuys* виконують власні номери спішені, керуючи конями за допомогою двох довгих віжок.

— Фантом дуже нервується. — Біля нього з'явився конюх, і його чорні густі брови були занепокоєно зсунуті. Він насварив сірого коня, який крутився навколо них. — Стеж за ним, Анрі.

— Усе буде гаразд, — відсутнім тоном промовив Анрі, підіймаючи кашкета, щоб витерти піт із чола. Конюх передав віжки вершникам, котрі вже чекали поряд, а тоді обернувся до Анрі й обережно зняв з нього кашкет. Цю фігуру слід було виконувати з непокритою головою, аби кашкет, ковзаючи, не відволікав вершника, але від цього Анрі завжди почувався на диво незахищеним.

Він дивився, як порохняво-сірий кінь гарцює на арені, уже зі змоченою від поту шиєю, стримуваний з обох боків чоловіками.

— Іди. Зараз. Іди.

Тренер швидко обтрусив куртку Анрі на спині, а тоді виштовхав його на арену. Троє *e'cuys* оточили коня, по одному з кожного боку біля голови й ще один ззаду.

Він вийшов під юпітери, раптом пошкодувавши, що не мав, як вони, безпосереднього контакту з конем, за якого можна було б триматися.

— *Bonne chance!*¹⁹ — почув він голос конюха, перш ніж той поглинули оплески.

— *Mesdames et messieurs, voila` la Croupade*²⁰, що виникла в кавалерії вісімнадцятого століття й у ті часи вважалася перевіркою здатності кавалериста триматися в сідлі. Щоб опанувати цю фігуру, потрібно від чотирьох до п'яти років. Месьє Лашапел' їхатиме на Фантомі без віжок і стремен. Ця фігура, що походить з давньогрецьких часів, є випробуванням навіть більше для вершника, ніж для коня. Елегантніша версія родео, якщо хочете.

Почулася хвиля сміху. Анрі, наполовину засліплений вогнями, кинув погляд на Фантома, чиє побіліле око косувало із сумішшю тривоги та ледь стримуваної люті. Від природи акробатичний, кінь не любив, коли його так жорстко тримали за голову, і шум, звуки й запахи «Каруселі» наче загострили його й без того кепський норов.

Анрі торкнувся напруженого плеча коня.

— Тш-ш, — прошепотів він. — Усе гаразд. Усе гаразд.

Він швидко всміхнувся Дюшампу й Варжусу, двом чоловікам біля голови Фантома. Обидва були досвідченими вершниками й швидко реагували на капризні зміни кінського настрою.

— Сиди глибоко, еге? — мовив з усмішкою Варжус, підсаджуючи його. — *Un, deux, trois... hup*²¹.

Кінь випромінював напругу. «Це добре, — сказав собі Анрі, випрямляючись у сідлі. — Адреналін додасть йому висоти в стрибку. Це матиме кращий вигляд для юрби, для *Grand Dieu*». Він змусив себе дихати глибоко. Лише тоді, коли заклав руки за спину в традиційній пасивній позі, що завжди бентежно нагадувала йому позу в'язня, Анрі глянув убік і зрозумів, кого приставили до Фантома ззаду.

— Побачимо, який ти насправді їздець, Лашапелю, — сказав Пікар.

Він не мав часу відповісти. Витягнув ноги якомога далі, зімкнув руки в рукавичках за спиною. Він чув, як диктор казав щось іще,

і відчував, як припишкли в очікуванні всі навколо арени.

— *Attends.*

Варжус озирнувся. Кінь групувався під сідлом, не відриваючи копит від землі.

— *Un, deux, derrie`re!*

Він відчув, як кінь поривчасто скинувся, почув раптове «кляц», коли хлист Пікара уперезав того по крижах. Фантом брикнув, підкинувши круп угору, і Анрі жбурнуло вперед. Від поштовху він ледве втримав руки зімкнутими за спиною. Кінь заспокоївся, і пролунав вибух оплесків.

— Непогано, Лашапелю, — почув він буркіт Варжуса біля грудей Фантома.

А потім раптом, перш ніж він встиг підготуватися, почувся новий крик «*Derrie`re!*». Задні ноги Фантома підкинули його вгору й вперед так, що цього разу руки Анрі розлетілися врізнобіч — він намагався втримати рівновагу.

— Не так швидко, Пікаре. Ти його викинеш із сідла.

Дезорієнтований, Анрі чув сердитий голос Варжуса, ледве стримуване іржання коня, спина якого вигнулася під ним.

— Дві секунди. Дайте мені дві секунди, — пробурмотів він, намагаючись відновити посадку. Але перш ніж він встиг зробити це, пролунало чергове «кляц». Удар важко обрушився згори, і цього разу кінь брикнув несамовито — Анрі відчув, як його знову жбурнуло вперед, і між ним і сідлом утворилася несподівана загрозлива відстань.

Фантом, розлючений, сахнувся вбік, і чоловіки із силою намагалися втримати голову коня. Варжус прошипів щось, чого Анрі не почув. Вони були біля червоної завіси. Він помітив Флоренс у її жовтій сукні, побачив її збентеження і тривогу. А потім: «*Enfin! Derrie`re!*» Перш ніж він встиг знову зайняти позицію, почулося чергове гучне кляцання позаду нього. Його знову жбурнуло вперед, спину скрутило, і Фантом, роз'ярілий таким недолугим застосуванням хлиста, стрибнув уперед і вбік тієї самої миті, коли Анрі таки втратив рівновагу. Він ткнувся в заплетену косами гриву коня, сповз униз головою, обхопивши Фантома за шию, аж тут кінь брикнув знову — і Анрі, голосно охнувши, впав на підлогу.

Він лежав там, неясно усвідомлюючи заворушення на арені: Варжус лаявся, Пікар відпирався, диктор реготав. Піднявши голову з піску, він

ледве розібрав слова:

— Ось бачите. Дуже важко всидіти під час такого маневру. Пощастить наступного року, еге ж, месьє Лашапель? Бачите, *mesdames et messieurs*, іноді потрібно багато років практики, щоб досягти дуже високих стандартів *maîtres e'cuysers*.

Він почув «*un, deux, trois*», поряд з ним опинився Варжус, шипінням наказуючи йому «в сідло, в сідло». Він глянув униз, усвідомлюючи, що його бездоганна чорна уніформа вся в піску. Потім його знову підняли на коня, підсадивши під ноги й під стопи, і вивели з арени під співчутливі оплески. Це був найнестерпніший звук, який він коли-небудь чув.

Він був німий від потрясіння. Він бачив, як попереду тихо сперечаються Варжус із Пікаром, але ледве чув їх крізь рев крові у вухах.

— Що це було? — Варжус хитав головою. — Ніхто ніколи не падав під час крупади. Ти виставив нас дурнями.

Лише за мить Анрі усвідомив, що Варжус звертається до Пікара.

— Не я винен, що Лашапель уміє їздити лише на англійській шльондрі.

Анрі ковзнув з коня й підійшов до Пікара. У вухах дзвеніло. Він навіть не усвідомив, як завдав першого удару — лише гучний тріскіт, з яким його кулак налетів на зуби цього типа, майже задоволення від того, як щось піддалося при цьому звукові, фізичне відчуття, що щось зламано, задовго до болю, який натякнув, що це може бути його рука. Коні тонко заіржали й кинулися врізнобіч. Чоловіки закричали. Пікар розпластався на землі, затискаючи рукою обличчя з розширеними від переляку очима. Потім зіп'явся на ноги й кинувся на Анрі, ударивши його головою в груди, що лише розпалило того. Цей маневр міг збити з ніг і більшого чоловіка, Анрі ж мав зріст лише метр сімдесят два, але на його боці було дитинство, у якому побиття були звичною справою, і шість років у Національній гвардії. За лічені секунди він сидів на Пікарі, молотячи кулаками по обличчю, щоках і грудях молодшого чоловіка з усім гнівом, накопиченим за останні кілька місяців.

Його кісточки натрапили на щось тверде й тріснули. Ліве око заплющилося від несамовитого удару. У роті опинився пісок. А потім чийсь руки відтягали його гамселячи, чийсь голоси лаялися, підвищені від невіри.

— Пікаре! Лашапелю!

Коли його зір розплився й зосередився знов, коли він встав, відпльовуючись і хитаючись, хтось міцно тримав його за руки, у вухах досі лунало струнне адажіо з-за завіси, а перед ним стояв *Grand Dieu* з багровим від гніву обличчям.

— *Що. Це. В біса. Таке?*

Анрі похитав головою, зауваживши, як бризнула при цьому кров.

— Сір...

Він задихався, лише зараз усвідомивши масштаби своєї помилки.

— «Карусель»! — прошипів *Grand Dieu*. — Довершений зразок шляхетності й гідності. *Дисципліни*. Де твій самоконтроль? Ви двоє вкрили нас ганьбою. Геть у стайні. Я маю завершити виступ.

Він сів на свого коня, доки Пікар прошкутильгав повз нього, притискаючи носовичок до свого посірілого обличчя. Анрі дивився йому вслід. Потроху його осяйнуло, що арена за завісою на диво тиха. Вони все бачили, з жахом усвідомив він. Вони знали.

— Два шляхи. — *Grand Dieu* глянув на нього зі свого португальського скакуна. — Два шляхи, Лашапелю. Я казав тобі минулого разу. Це був твій вибір.

— Я не можу... — почав він.

Але *Grand Dieu* вже виїхав під юпітери.

¹ Квитки (фр.). (Тут і далі прим. перекл.)

² Хіба ні? (фр.)

³ Щастя тобі, вершнику (фр.).

⁴ Французької академії (фр.).

⁵ Висока кухня; висока мода (фр.).

⁶ Школи верхової їзди (фр.).

⁷ Тут «Увага!» (фр.)

⁸ Дресирувальника (фр.).

⁹ Ви готові? (фр.)

¹⁰ Капріоль — фігура кінного спорту, під час якої кінь виконує стрибок угору й уперед.

¹¹ Крупата — фігура кінного спорту, що являє собою стрибок коня з підібраними ногами, після якого він приземляється на те саме місце.

¹² Згода? (фр.)

¹³ Інструктори з верхової їзди (фр.).

¹⁴ Левада (фр.) — фігура в кінному спорті, під час якої кінь стає на задні ноги, притискаючи передні до грудей.

¹⁵ Пані та панове (фр.).

¹⁶ Не відриваючи копит від землі.

¹⁷ Назад! (фр.)

¹⁸ Добре! Це було добре! (фр.)

¹⁹ Щастя тобі! (фр.)

[20](#) Пані та панове, до вашої уваги крупада (*фр.*).

[21](#) Один, два, три... гоп (*фр.*).

1

Таким чином, кінь, який підводиться на задніх ногах, являє собою диво, що приковує очі всіх глядачів, молодих і старих.

Ксенофонт. Про верхову їзду. 350 р. до н. е.

СЕРПЕНЬ

Потяг на шість сорок сім до Ліверпуль-стріт був переповнений. Здавалося абсурдним, що в потязі так людно рано-вранці. Наташа Маколей сіла, уже перегрівшись, попри ранкову прохолоду, й пробурмотіла вибачення жінці, якій довелося прибрати свій жакет. Чоловік у костюмі, який увійшов слідом за нею, втиснувся в просвіт між пасажирами напроти й швидко розгорнув газету, не зважаючи на сусідку, чию книгу частково затулив.

Для неї це був незвичний шлях на роботу: ніч вона провела в готелі в Кембриджі після семінару з права. У кишені її жакета лежала чимала кількість візитівок від юрисконсультів і судових адвокатів — вони привітали її після її промови, а потім запропонували зустрічі в майбутньому й можливу роботу. Але від дешевого білого вина, що так легко лилося, зараз у неї прихопило шлунок, і вона пошкодувала мимохіть, що не знайшла часу для сніданку. Зазвичай вона не пила, і важко було відстежувати кількість випитого на заходах, коли келих постійно наповнювали, доки її відволікали розмовою.

Наташа стиснула пекучу полістиролову чашечку кави й зазирнула в щоденник, обіцяючи собі сьогодні ж якось викроїти час, довший за пів години, щоб дати лад думкам. У щоденнику значилася година в спортзалі. Візьме годину на обід. Як закликала мати, *подбає про себе*.

Але наразі там стояло:

** 9 год. Лос-Анджелес проти Сантоса, суд 7.*

** Розлучення Персі. Псих. оцінка дитини?*

** Гонорар! Юридична допомога — уточнити в Лінди.*

** Філдінг — де показання свідків? СЬОГОДНІ ФАКСОМ.*

Кожна сторінка, принаймні на найближчі два тижні, являла собою безперервну, нескінченно переписувану серію списків. Її колеги в «Дейвісон Бріско» здебільшого перейшли на електронні пристрої —

портативні нотатники й «Блекберрі», — за допомогою яких організовували своє життя, вона ж віддавала перевагу простоті ручки й паперу, хоча Лінда й скаржилася, що її графіки неможливо читати.

Наташа відсьорбнула кави, зауважила дату й скривилася. Додала:

** Квіти/вибачення — мамин день народження.*

Потяг гуркочучи прямував до Лондона, рівнини графства Кембридж плавно переходили в сірі індустріальні околиці міста. Наташа невідривно дивилась у свої папери, силкуючись зосередитися. Напроти неї сиділа жінка, яка, здавалося, вважала нормальним снідати гамбургером з додатковим сиром, і підліток, чий пустий вираз обличчя дивним чином не поєднувався з гупанням, що долиняло з його навушників. День обіцяв бути нещадно спекотним: жар проникав у набитий вагон, передавався і підсилювався тілами.

Вона заплющила очі, шкодуючи, що не вміє спати в електричках, а тоді розплющила їх від звуку свого мобільного. Порилася в сумці, знайшла його між косметичкою й гаманцем. Спалахнуло SMS-повідомлення: «Виступ місцевої влади в справі Вотсона перенесли. Не треба в суд на 9-ту. Бен».

Останні чотири роки Наташа була єдиним адвокатом-соліситором²² у «Дейвісон Бріско» — гібридом соліситора й судового адвоката, що було корисним, коли йшлося про її фах — захист інтересів дітей. Діти поводитися в суді менш розгублено, коли поряд була жінка з офісу, в якому вони вже все про себе розповіли. Зі свого боку Наташі подобалося, що вона вміє будувати стосунки з клієнтами, і вона досі насолоджувалась елементами змагальності адвокатської справи.

«Дякую. Буду в офісі за пів години», — написала вона у відповідь, зітхнувши з полегшенням. Потім беззвучно вилаялася — не треба було все ж таки пропускати сніданок.

Вона вже хотіла була відкласти телефон, коли той задзвонив знову. Це був Бен, її стажист:

— Просто хотів нагадати вам, що ми... е-е... перенесли ту пакистанську дівчину на десяту тридцять.

— Ту, чиї батьки оскаржують позбавлення їх батьківських прав?

Поряд з нею підкреслено кахикнула жінка. Наташа глянула вгору, побачила на вікні напис «Не користуватися мобільними телефонами», схилила голову й заходилася гортати записник.

— А ще в нас на другу батьки у справі з викрадення дитини. Можеш знайти відповідні папери? — прошепотіла вона.

— Вже зроблено. І в мене є круасани, — додав Бен. — Подумав, ви, мабуть, нічого не їли.

Вона ніколи не їла. Якби «Дейвісон Бріско» скасувала систему стажування, вона, либонь, померла б з голоду.

— З мигдалем. Ваші улюблені.

— Рабське плазування, Бене, тебе далеко заведе.

Наташа закрила телефон, а потім справу. Вона саме дістала з кейса папери в справі дівчини, коли телефон задзвонив знову.

Цього разу на неї гучно зашикали. Вона пробурмотіла вибачення, не дивлячись нікому в очі.

— Наташа Маколей.

— Лінда. Мені щойно телефонував Майкл Гаррінгтон. Він погодився працювати з вами в справі розлучення Персі.

— Чудово.

Це було розлучення, у якому крутилися великі гроші, ускладнене суперечками через опіку. Їй потрібен був адвокат-важковаговик, який узяв би на себе фінансовий бік справи.

— Він хоче обговорити кілька питань з вами сьогодні вдень. Ви вільні о другій?

Вона розмірковувала над цим, коли усвідомила, що жінка поряд з нею бурмоче щось недружнім тоном.

— Я цілком упевнена, що так. — Вона згадала, що її щоденник у кейсі. — О, ні. Я на цей час щось маю.

Жінка поплескала її по плечу. Наташа прикрила рукою слухавку.

— Лише дві секунди, — сказала вона різкіше, ніж хотіла. — Знаю, у цьому вагоні не можна користуватися мобільним, і мені шкода, але я маю завершити цей дзвінок.

Вона затиснула телефон між вухом і плечем, силкуючись знайти свій щоденник, а тоді розсерджено крутнулася, коли жінка знову поплескала її по плечу.

— Кажу ж, я лише...

— Ваша кава на моєму жакеті.

Вона глянула вниз. Побачила, як чашечка ненадійно балансує на краю кремового жакета.

— А. Пробачте. — Наташа взяла чашку. — Ліндо, ми можемо це перенести сьогодні на інший час? У мене має десь бути вікно.

— Ха!

Сміх її секретарки дзвенів у вухах, коли вона різко закрила телефон. Вона викреслила зі щоденника прихід до суду, додала зустріч і вже збиралася покласти його назад у сумку, коли щось у заголовку газети напроти привернуло її увагу.

Вона нахилилася вперед, пересвідчуючись, що правильно прочитала ім'я в першому абзаці. Нахилилася так далеко вперед, що чоловік, який тримав газету, опустил її й насуплено глянув на неї.

— Вибачте, — сказала вона, не зводячи очей зі статті. — Можна мені... дуже швидко зазирнути у вашу газету?

Він був надто заскочений зненацька, щоб відмовити. Вона взяла газету, перегорнула її й двічі перечитала статтю, доки її обличчя сполотніло, а тоді повернула її.

— Дякую, — мляво промовила вона. Підліток поряд з нею хмикнув, наче повірити не міг, що щойно відбулося таке порушення пасажирського етикету.

Сара розрізала другий стіс бутербродів діагонально навпіл, а тоді ретельно загорнула обидва стоси в жиронепроникний папір. Один поклала в холодильник, другий обережно сховала в сумку разом з двома яблуками. Витерла робочу поверхню вологою ганчіркою, а тоді оглянула вбудовану кухню на наявність крихт, перш ніж вимкнути радіо. Папа` ненавидів крихти.

Далеко вниз молочний фургон виттям просигналив, що від'їжджає з двору. Молочник більше не носитиме свій товар нагору після того, як хтось викрав його фургон, доки він був на п'ятому поверсі. Він ще носив пляшки літнім пані в будинку для старих напроти, але всі інші мусили йти до супермаркету, а тоді везти свої маленькі паперові пакунки назад у переповнених автобусах або тягти їх пішки в забитих магазинних пакетах. Якби вона встигла вниз, він дозволив би їй купити пляшку — зазвичай уранці їй це вдавалося.

Вона глянула на годинник, потім перевірила кавовий фільтр — чи не просочилася крізь нього темно-коричнева рідина. Щотижня вона казала Папа`, що справжня кава коштує в рази дорожче за розчинну, але він лише знизував плечима й твердив, що деякі заощадження — це фальшива економія. Вона витерла дно кухля, а тоді вийшла у вузький коридор і стала під дверима його кімнати.

— Папа`?

Вона давно вже не кликала його дідусем.

Сара штовхнула двері плечем. Маленька кімната рум'яніла ранковим світлом, і на мить можна було уявити, що за вікном було щось гарне — пляж або заміський сад, а не бляклий житловий масив 60-х у східному Лондоні. По другий бік його ліжка блищав маленький конторський стіл, його гребінець і щітка для одягу охайно лежали під фотографією бабусі. Він не тримав у кімнаті подвійного ліжка, відколи вона померла. «З одинарним більше простору в спальні», — казав він. Сара знала, що він не міг витримати порожнечі великого ліжка без бабусі.

— Кава.

Старий підвівся від подушки й заходився нишпорити по тумбочці в пошуках окулярів.

— Ти йдеш? Котра година?

— Трохи по шостій.

Він узяв свій годинник і, примружившись, глянув на нього. Він мав дивовижно вразливий вигляд у своїй піжамі, цей чоловік, котрий носив одяг, як форму. Папа` завжди вдягався належним чином.

— Встигнеш на десятихвилинний?

— Якщо бігтиму. Твої бутерброди в холодильнику.

— Скажи божевільному ковбою, що я заплачу йому сьогодні по обіді.

— Я казала йому вчора, Папа`. Він не проти.

— І нехай відкладе трохи яєць. Ми заберемо їх завтра.

Вона встигла на автобус, але лише тому, що той на хвилину запізнився. Задихана, вона вскочила в салон. Сумка несамовито моталася в неї за спиною. Вона показала свій проїзний квиток, потім сіла, кивнувши індійській жінці, яка щоранку сідала на те саме місце напроти зі шваброю й відром у руках.

— Красиво, — сказала жінка, коли автобус проїхав повз букмекерську контору.

Сара озирнулася на брудні вулички у світлі водянистого ранкового сонця.

— Скоро буде, — погодилася вона.

— Запаритесь в цих чоботах, — сказала жінка.

Сара погладила свою сумку.

— У мене тут шкільні черевики, — сказала вона. Вони ніяково всміхнулись одна одній, наче після місяців мовчання соромилися

казати багато. Сара відкинулася на своєму сидінні й обернулася до вікна.

О цій порі ранку дорога до Ковбоя Джона забирала сімнадцять хвилин; за годину, коли траси на схід від Сіті будуть забиті автівками, вона триватиме майже втричі довше. Зазвичай Сара була на місці раніше за нього — єдина людина, кому він давав запасну в'язку ключів. Майже щодня вона вже випускала курей, коли він ліниво, на негнучких ногах ішов дорогою. Зазвичай чути було, як він співає.

Шеба, вівчарка, гавкнула один раз, коли Сара возилася з підвісним замком на дротяних воротах, а тоді, збагнувши, хто це, сіла й стала чекати, вибиваючи хвостом вичікувальний дріб. Сара кинула їй гостинець зі своєї кишені й увійшла у маленький двір, з глухим стукотом зачинивши за собою ворота.

Колись ця частина Лондона рясніла кінними дворами, які притулилися в кінці вузьких брукованих вулиць, за дверима комор, під залізничними арками. Коні тягали броварські підводи, візки вугільників і тандитників, і не було дивним бачити, як улюблений сімейний жеребець або пара вишуканих рисаків суботнього дня бігають колами в парку. Ковбоєві Джону належав один з небагатьох кінних дворів, що лишилися. Він містився в дальньому кінці провулка, що виходив на центральну вулицю, і займав десь чотири залізничні арки, у кожен з яких були вбудовані три-чотири стайні зі стійлами. Перед арками був оточений стіною двір, вимощений бруківкою, де містилися піддони, клітки для курей, урни, один-два сміттєві баки і яка-небудь стара автівка, що її продавав Ковбой Джон, а ще жаровня, яка ніколи не згасала. Приблизно кожні двадцять хвилин над головою грюкав приміський потяг, але ні люди, ні тварини анітрохи не зважали на це. Кури дзьобали, коза із цікавістю надкушувала все, чого не мала їсти, а Шеба насторожено стежила своїми бурштиновими очима за тим, що відбувалося за воротами, готова вкусити кожного, кого не було в її списку.

Наразі тут мешкали дванадцять коней: близнюки клайдесдальської породи, які належали Тоні, візникові на пенсії, тонкошії дикоокі рисаки Мальтійця Села та його когорти букмекерів і гурт неохайних поні, якими опікувалися місцеві дітлахи. Сара ніколи не знала напевне, скільком людям відомо про них: знав доглядач парку, бо регулярно

виганяв їх із громадської території, а ще періодично їм надходили листи, адресовані «власникам коней, Арки на Сперпенні-лейн», які погрожували судовим позовом, якщо вони й далі порушуватимуть закон. Ковбой Джон сміявся й кидав листи в жаровню.

— Наскільки я знаю, коні були тут першими, — цідив він.

Він стверджував, що є членом-засновником «Філадельфійських чорних ковбоїв». То були не справжні ковбої — принаймні не з тих, що розводять худобу в себе на ранчо. В Америці, казав він, є міські двори, схожі на його, тільки більші, де люди можуть тримати своїх тварин і влаштовувати перегони, а малі діти приходять навчатися й уникати життя, яке без цього було б прив'язане до гетто. Він прибув до Лондона в шістдесятих слідом за жінкою, від якої згодом виявилось «багато, дуже багато проблем». Він полюбив місто, але так тужив за своїми кінями, що купив на ринку в Саутголлі чистокровку з перебитим коліном і викупив у міської ради майже занедбані стайні вікторіанської доби. Наскільки можна було судити, відтоді рада шкодувала про це.

Тепер стайні Ковбоя Джона являли собою установу або суцільний клопіт — залежно від того, як подивитися. Посадовці з міської ради не любили їх, постійно виголошуючи попередження про санітарію докільля й боротьбу зі шкідниками, хоча Джон і казав їм, що вони можуть просидіти в його дворі цілу ніч, обмазавшись сирним соусом, і не побачать жодного гризуна — він тримає цілу зграю злих котів. Забудовники не любили їх, бо хотіли увіткнути на цьому місці свої багатоквартирні будинки, а Ковбой Джон не продавав його. Але більшість сусідів були не проти: вони щодня заходили побалакати з ним або купити щось зі свіжих продуктів, які він пропонував. Місцеві ресторани любили їх: часом зазирали Ранджит або Ніла з «Радж-Палацу», якщо їм потрібні були кури, або яйця, або зайва коза. А ще були кілька таких, як Сара, котра приходила сюди щоразу, як не мала бути в школі. Зі своїми охайними вікторіанськими стайнями й хиткими копицями сіна та соломи це місце було прихистком від нескінченного шуму й хаосу міських вулиць навколо.

— Ти вже випустила цього дурного гусака?

Вона саме кидала сіно поні, коли прийшов Ковбой Джон. Він носив свій стетсон — на випадок, якщо люди не зрозуміють натяків, — і його

запалі щоки глянцево блищали від напруження під час ходи й паління під уже теплим сонцем.

— Ні. Постійно щипає мене за ноги.

— Мене теж. Дізнаюся, чи не потрібен він новому ресторану. Боже, у мене всі щиколотки в рубцях.

Вони зупинилися подивитися на надмірно великого птаха, якого він притягнув на повідці з ринку минулого тижня.

— Сливовий соус! — гаркав він, а той сичав у відповідь.

Сара не пригадувала часів, коли не проводила більшість днів на Сперпенні-лейн. Коли вона була маленькою, Папа` саджав її на кошлатих шотландських поні Джона, а бабуса невдоволено буркотіла, наче пристрасть Папа` до коней — це щось, чого не слід передавати іншим. Коли її мати вперше пішла, Папа` став приводити її сюди, аби вона не чула, як плаче бабуса або ж — у ті кілька разів, коли мати верталася додому, — горлає на неї чи благає виправитися.

Саме тут Папа` навчив її їздити верхи, катаючи задвірками, доки вона не опанувала стройову рись. Папа` зневажав те, як більшість власників коней утримували їх у Ковбоя Джона: той факт, що вони в місті, не є приводом не тренувати їх щодня, казав він. Він ніколи не дозволяв їй поїсти, доки не нагодований її кінь, ніколи не давав їй скупатися, доки вона не начистить свої чоботи. А потім, коли померла бабуса, з'явився Боше', якого кликали Бу. Їм потрібно було на чомусь зосередитися, потрібна була причина виходити з дому, який уже не був тим самим. І Папа`, який скрізь вбачав небезпеку для дівчинки з широко розплющеними очима, що саме входила в підлітковий вік, вирішив, що їй потрібен вихід. Він почав тренувати мідно-руде лоша й свою онучку. Навчання виходило далеко за межі того, що місцеві дітлахи називали верховою їздою: стрибати на спину поні й мчати вулицями до самих мочарів, перестрибувати через садові паркани, фруктові ящики — будь-які перешкоди, що приводило в трепет. Папа` раз у раз муштрував її в тих речах, яких вони навіть не бачили, — правильний кут гомілки з точністю до міліметра, ідеальний спокій рук, — доки вона не починала плакати, бо іноді їй хотілося просто дуркувати з усіма іншими, а він її не відпускав. Не лише тому, що хотів захистити ноги Бу від асфальтових доріг, казав він, а й тому, що вона мала згадати: єдиний спосіб досягти чогось дивовижного полягає в навчанні та дисципліні.

Він досі розмовляв так, Папа`. Ось чому Джон та інші кликали його Капітаном. Це мав бути жарт, але вона знала, що вони теж його трохи побоюються.

— Чаю хочеш? — Ковбой Джон жестом указав на свій чайник.

— Ні. Маю лише пів години на їзду. Сьогодні мені треба раніше до школи.

— Досі працюєш над своїми трюками?

— Власне, — з надмірною чемністю мовила вона, — сьогодні вранці ми будемо відпрацьовувати наш напівпасаж зі зміною ніг на ходу

й трохи *piaffe*²³. За наказом Капітана.

Вона погладила блискучу шию коня.

Ковбой Джон фиркнув.

— Мушу віддати твоєму старому належне. Наступного разу, коли приїде цирк, вони йому руки повідривають.

У Наташиній роботі навряд чи було дивним дізнатися, що дитина, яку щойно представляли в суді, знов отримала судовий ордер за антисоціальну поведінку або опинилася в колонії для неповнолітніх. Періодично про таких навіть у газетах писали. Але цей здивував її не лише тяжкістю свого злочину, а й тим, ким був. День у день діти приходили й розповідали історії розпачу, насильства й зневаги. За десять років вона наслухалася їх стільки, що рідко яка з них викликала в неї щось, окрім уявного списку контрольних запитань. Чи відповідає він критеріям? Чи підписала вона папери на юридичну допомогу? Наскільки сильним, імовірно, буде захист? Чи можна йому вірити як свідкові? Як і всі інші, Алі Ахмаді мав би стертися з пам'яті, відправитися в архів стараннями її персоналу, стати черговим ім'ям із судового реєстру, яке мало б швидко забутися.

Він увійшов до її офісу два місяці тому з настороженим, недовірливим поглядом у запалих очах і відчаєм, який бував у багатьох. Його ноги були втиснуті в дешеві пожертвовані кросівки, сорочка не за розміром теліпалася на худій фігурі. Йому була дуже потрібна термінова постанова суду, щоб його не відіслали назад до країни, яка, стверджував він, мало не знищила його.

— Насправді я не займаюся імміграційними справами, — пояснила вона, але Раві, який вів такі справи, був у від'їзді, а вони були у відчаї.

— Будь ласка, — благала названа мати, — я знаю вас, Наташо. Ви можете зробити це для нас.

Два роки тому Наташа представляла ще одного з її дітей.

Вона переглянула папери, підвела очі й всміхнулася йому, а за мить він усміхнувся у відповідь. Не впевненою, радше замиреною усмішкою. Наче цього від нього очікували. Доки вона нашвидку проглядала записи, він говорив усе наполегливіше, доки жінка перекладала, і жестами ілюстрував ті слова, яких вона не могла зрозуміти.

Його родину переслідували як політичних дисидентів. Його батько зник дорогою з роботи додому; його матір побили на вулиці, а потім вона зникла разом з його сестрою. Алі був у такому розпачі, що за тринадцять днів пішки дістався кордону. Говорячи, він беззвучно заплакав, по-юнацькому збентежено зморгуючи сльози. Його вб'ють, якщо він повернеться додому. Йому було п'ятнадцять.

Це була доволі непримітна історія.

У дверях стояла Лінда.

— Можеш зателефонувати від мене секретареві судді? Перевірити, чи можемо ми скористатися судовою залогою номер чотири?

Коли вони йшли, вона поклала руку хлопчикові на плече — доти й не уявляла, який він високий. Він ніби зіщулився, доки розповідав свою історію, наче із цією історією з нього виривали часточки його самого.

— Я зроблю все можливе, — пообіцяла вона, — але все одно вважаю, що тобі краще поїхати з кимось іншим.

Вона отримала для нього постанову й більше про нього не думала б, але, склавши папери в кейс, уже готова покинути суд, вона помітила, як він знову заплакав у кутку судової зали великими мовчазними схлипами. Трохи спантеличена, вона відвела очі, проходячи повз нього, але він вирвався від своєї названої матері, стягнув із шиї ланцюжок і вклав до її рук. Він не глянув на неї, навіть коли вона казала йому, що це не обов'язково. Просто стояв, похнюпивши голову, зігнувшись знаком питання, притискаючи свої долоні до її долонь, хоча навіть такий контакт суперечив догматам його релігії. Вона пригадувала, як він на диво дорослим жестом охопив її руки своїми.

Тими самими руками, що дві ночі тому вочевидь здійснили «тривалий і жорстокий напад» на поки що не названу на ім'я

продавчиню двадцяти шести років у її власному домі.

Її телефон задзвонив знову. І знов обурення, цього разу не стримуване. З черговим вибаченням Наташа встала, зібрала свої речі й попростувала крізь переповнений вагон, силкуючись триматися на ногах, коли потяг раптом хитнуло ліворуч. Затиснувши кейс під пахвою, вона кинулася вперед, до стоячих місць, і опинилася в маленькому закутку біля вікна, так близько до вагона з дозволеними розмовами телефоном, як тільки могла дістатися. Вона впустила свої сумки, коли додзвонювач перервав дзвінок, і вилаялася. Покинула своє місце намарно. Уже хотіла засунути телефон до кишені, коли побачила текстове повідомлення: «Привіт. Треба забрати деякі речі. І поговорити. У будь-який зручний для тебе час на тому тижні? Мак».

Мак. Вона невідривно дивилася на маленький екран, і все навколо неї завмерло. *Мак.*

Вибору не було.

«Без проблем», — набрала вона у відповідь і закрила телефон.

Колись цей закуток Сіті був забитий адвокатськими конторами в дікенсівських будівлях, впритул одна до одної. Їхні золочені «партнерські» вивіски обіцяли юридичне представництво в справах бізнесового, податкового й шлюбного напрямку. Більшість давно переїхали до комерційних приміщень, у глянцево-скляні будівлі на околицях Сіті, спроєктовані архітекторами офіси, які, на думку їхніх орендарів, влучно відображали їхній світогляд людей двадцять першого століття. Поки що «Дейвісон Бріско» рішуче не квапилася долучатися до цього тренду, і тісний, забитий книгами кабінет Наташі в хиткій георгіанській будівлі, що прихищала її та п'ятьох інших адвокатів, мав більше схожості з академічною репетиторською, ніж із комерційним підприємством.

— Ось папери, які ви просили. — Бен, довготелесий старанний юнак, чиї світлі, відверто гладенькі щоки не відповідали його двадцяти п'яти рокам, поклав перед нею теку, перев'язану рожевою стрічкою.

— Ви не торкнулися своїх круасанів, — зауважив він.

— Вибач. — Вона погортала документи в себе на столі. — Апетит втратила. Бене, зроби мені ласку. Знайди документи на Алі Ахмаді, зможеш? Перегляд термінової постанови двомісячної давнини.

Потім вона кинула погляд у газету, яку купила дорогою зі станції, у марній спробі переконати себе, що те, що вона прочитала, було галюцинацією, породженою, мабуть, недосипанням.

Двері відчинились, і увійшов Конор. На ньому була синя смугаста сорочка, що її вона купила для нього на день народження.

— Доброго ранку, красуне. — Він нахилився через стіл і легко поцілував її в губи. — Як усе пройшло вчора ввечері?

— Добре, — сказала вона. — Справді добре. Тебе бракувало.

— Моя черга проводити вечір із хлопчиками. Пробач, але ти ж знаєш, як це все. Доки не матиму більшого доступу, не смію пропустити вечір.

— Добре провели час?

— Шалено. «Гаррі Поттер» на DVD, тости з бобами. Відгуляли на повну. Те величезне готельне ліжко завелике без мене?

Вона відкинулася на стільці.

— Коноре, як би страшенно мені не бракувало твого товариства, опівночі я була така розбита, що заснула б і на лаві в парку.

Знов увійшов Бен і, кивнувши Конору, поклав теку їй на стіл.

— Містер Ахмаді, — сказав він.

Конор втупився в неї.

— Це хіба не твоя справа про депортацію двомісячної давнини? Нащо ти знов у ній порпаєшся?

— Бене, піди й принеси мені свіжої кави, гаразд? Тільки з кав'ярні, а не Ліндиної бурої юшки.

Конор жбурнув йому банкноту.

— І мені. Подвійне еспreso. Без молока.

— Ти себе вб'єш, — зауважила вона.

— Але, бачить Бог, зроблю це на совість. Гаразд, — мовив він, помітивши, що вона чекала, доки Бен піде. — То в чому річ?

— У цьому. — Вона простягнула йому газету, вказавши на статтю.

Він швидко прочитав її.

— А. Тут про твого хлопця, — сказав він.

— О, так.

Вона витягла руки, на мить уткнувшись обличчям у стіл. Потім потяглася й узяла мигдалевий круасан.

— Про мого хлопця. От, гадаю, чи варто розповісти Річардові.

— Нашому старшому партнерові? О ні-ні-ні! Не треба посипати голову попелом, красуне.

— Це дуже серйозний злочин.

— І передбачити його ти не могла. Забудь, Наташо. Усе це частина нашої роботи, люба. Ти це знаєш.

— Знаю. Просто це... так страшно. А він був... — Вона похитала головою, пригадуючи. — Не знаю. Просто здавалося, що він не з таких.

— Не з таких? — Конор буквально розсміявся.

— Ну, справді. — Вона відсьорбнула холодної кави. — Мені просто не подобається бути причетною до чогось настільки жахливого. Не можу не відчувати відповідальності.

— Що? Ти змусила його напасти на дівчину?

— Ти ж знаєш, я не це мала на увазі. Я добряче попрацювала, щоб виграти справу, щоб він залишився в країні. Я відповідальна за те, що він тут.

— Бо ніхто інший не міг цього зробити, так?

— Ну...

— Переступи через себе, Наташо. — Конор постукав по теці. — Якби тут був тоді Раві, це зробив би він. Забудь про це. Рухайся далі. Побачимося сьогодні ввечері, трохи вип'ємо. Ми ще не передумали? Подобається «Арчері»? Знаєш, там почали готувати тапас.

Але Наташа добре вміла лише давати поради, а не приймати їх. Згодом того ж дня вона впіймала себе на тому, що вдруге розгортає справу Ахмаді, шукаючи підказок, якоїсь причини, чому цей хлопчик, який плакав і так ніжно тримав її за руки, виявився здатним на такий випадковий акт насильства. Це було безглуздо.

— Бене? Потрібно, щоб ти знайшов для мене атлас.

— Атлас?

За двадцять хвилин він знайшов його, потертий та оправлений тканиною, з відірваним місцями корінцем.

— Він, мабуть, дуже застарів. Там... е-е... є згадки про Персію і Бомбей, — винуватим тоном попередив він. — Може, краще пошукати те, що вам треба, у мережі. Я міг би зробити це за вас.

— Я справжня луддитка, Бене, — сказала вона, гортаючи сторінки, — ти ж знаєш. Я маю бачити все на папері.

Майже в одну мить вона вирішила перевірити, звідки прибув цей хлопчик. Назва міста застрягла в її пам'яті.

Саме тоді, дивлячись на мапу й водячи пальцем по назвах міст, вона збагнула, що ніхто: соцпрацівники, юристи, названа мати — не поставив Алі Ахмаді очевидного запитання. Але ж ось воно, кричить до неї: «Як можна подолати дев'ятсот миль за тринадцять днів?»

Того вечора Наташа сиділа в барі й лаяла себе за неувважність до деталей. Вона розповіла цю історію Конору, і той розсміявся коротким кривим сміхом, а тоді знизав плечима.

— Ти ж знаєш, ці діти — відчайдухи, — мовив він. — Кажуть те, що, на їхню думку, ти хочеш почути.

Вона бачила їх щодня: біженців, «проблемних» дітей, юнаків, вигнаних з дому або зневажених, підлітків, які в житті не знали схвального слова або обіймів підтримки. Їхні обличчя передчасно огрубіли, їхній розум уже був запрограмований на виживання будь-якою ціною. Вона гадала, що зазвичай може відрізнити тих, котрі брешуть: дівчат, які більше не хочуть жити вдома, тому стверджують, що їхні батьки чинять над ними насильство; шукачів притулку, які присягаються, що їм одинадцять чи дванадцять, навіть коли на щоках проглядає густа щетина. Вона звикла бачити тих самих малолітніх правопорушників у нескінченному циклі неправомірної поведінки й припустимого покаяння. Але Ахмаді *зворушив* її.

Конор поставився до неї з усією увагою.

— Гаразд. Ти впевнена, що правильно запам'ятала місце?

— Воно є у свідченнях.

Вона попросила в офіціанта, що йшов повз них, мінеральної води.

— І він справді не міг пройти стільки?

— Менше ніж за два тижні? — У її голосі лунав сарказм. Вона не могла стриматися. — Сімдесят миль на день. Я обрахувала.

— Не знаю, чому ти так засмутилася. Ти захищена привілеєм адвоката. Ти нічого про це не знала, доки представляла його, то яка різниця? Ти не мусиш нічого казати. Не мусиш нічого *робити*. Чорт, зі мною таке постійно трапляється. Половині своїх клієнтів я змушений на першій зустрічі казати, щоб припнули язика, перш ніж вибовкнуть мені те, чого я не маю чути.

Але якби вона перевірила цю історію сама, хотілося сказати Наташі, то могла б раніше здогадатися, що Ахмаді бреше. Вона могла б узяти самовідвід, пославшись на «складнощі». Часто цього вистачало, щоб

змусити людей придивитися до фактів трохи уважніше. Вона могла врятувати ту жінку, ту невідому продавчиню двадцяти шести років. Але вона лише мигцем продивилася записи. І відпустила хлопця, дозволивши йому зникнути в шпаринах лондонського пейзажу, гадаючи, що він з тих хороших, що не опиняться колись знов у суді.

Якщо він брехав про те, як дістався сюди, то міг брехати про будь-що.

Конор відкинувся на стільці й зробив довгий ковток свого вина.

— А, викинь це з голови, Наташо. Якийсь відчайдушний хлопчисько примудрився уникнути депортації в якусь чумну, пекельну діру. То й що? Живи далі.

Навіть беручись за найрезонансніші справи, Конор зберігав оманливо життєрадісний вигляд, яскраво всміхався за стінами суду, випромінював радість, наче те, виграв він чи програв, не мало для нього жодних наслідків. Він обмацав свої кишені.

— Не візьмеш мені ще? Я маю збігати до банкомата.

Вона порилася в сумці в пошуках гаманця й відчула, як її пальці у чомусь заплуталися. Вона витягла предмет. Це був маленький амулет — шорсткий на дотик срібний кінь, якого дав їй Ахмаді того ранку, коли вона виграла його справу. Вона вирішила відіслати його до нього додому — він мав замало особистих речей, щоб щось роздавати, — та одразу ж забула про це. Тепер ця річ слугувала нагадуванням, як вона схибила. Раптом вона пригадала неймовірну картину, бачену вранці, неземне видиво для міського пейзажу.

— Коноре... сьогодні вранці я бачила найдивнішу річ.

Потяг зупинився на п'ятнадцять хвилин у тунелі поблизу станції Ліверпуль-стріт — рівно настільки, щоб температура піднялася до тієї позначки, коли люди неспокійно засовалися на сидіннях і вагоном прокотився глухий шепіт невдоволення. Рівно настільки, щоб Наташа, тепер уже відрізана від телефонних дзвінків, дивилася в чорнильну безодню й думала про колишнього чоловіка, який поки що був не зовсім колишнім.

Вона легко переступала з ноги на ногу, коли з різким скреготом перегрітого металу потяг рвонувся вперед і назовні, у світло. Вона не думатиме про Мака. Не думатиме про Алі Ахмаді, який виявився таким до болю далеким від людини, якою здався їй.

І в ту мить вона побачила це — настільки стрімке, настільки малоймовірне, що навіть коли вона вивернула шию, щоб озирнутися, то не була впевнена, що це сталося насправді. Пронеслося блискавкою, загубившись у розмитих вуличках і задніх дворах, закіптюжених балконах і завішаних випраною білизною мотузках.

Але видиво стояло перед нею весь день, ще довго після того, як потяг довів її до туманного центру Сіті. На тихій брукованій вуличці, затисненій між кварталами висотних будівель із прилеглими стоянками вантажівок і припаркованими автівками, стояла юна дівчина, піднявши руку з довгою палицею — не погрозливо, а наказово.

Над нею, посеред дороги, ідеально балансуючи на глянцевих м'язистих ногах, стояв дибки величезний кінь.

Наташа впустила срібну підвіску у свою сумку, ледве втримавшись, щоб не здригнутися.

— Ти чув, що я щойно сказала?

— М-м? — Він читав газету. Він уже втратив інтерес. «Живи далі», — завжди казав він їй. Наче *йому* це колись вдавалося.

Вона подивилася на нього.

— Нічого, — сказала вона. — Піду принесу нам напої.

[22](#) Соліситор — категорія адвокатів у Великій Британії, що здійснюють підготовку судових матеріалів для ведення справ баристерами — адвокатами вищого рангу.

[23](#) П'яфе — вид алюру, під час якого кінь крокує риссю на місці.

2

Подбайте про те, щоб жеребчик був лагідний, звиклий до руки й добрий до людей...
Зазвичай він робиться таким удома.

Ксенофонт. Про верхову їзду

Бу був не з тих коней, яких зазвичай бачиш на задвірках східного Лондона. Він не був ані важким тягловим конем зі щітками на ногах, ані чистокровним тонкошійм скакуном з тих, кого нашвидку запрягають у двоколку, щоб влаштувати на дорозі з двобічним рухом нелегальні перегони, результати яких записувались у приватних облікових книгах і сприяли тому, що товсті пачки готівки внаслідок незаконних ставок заповнювали кишені. Не був він і добре вишколеним найманим конем з верхової школи в Гайд-парку чи одним з багатьох різновидів приземкуватих огрядних поні, чорно-білих і впертих, які дозволяли — з різним ступенем доброго настрою — їздити на собі сходами вниз, перестрибували через пивні діжі або ставали дибки під вереск сміху й чиї власники могли кататися галопом уздовж балконів багатоквартирних будинків.

Бу був сель-франсе — чистокровний кінь з великими кістками, міцнішими ногами й сильнішою спиною, ніж передбачала порода. Він був атлетичний, але мав упевнену ходу. Компактна спина робила його добрим у стрибках, а майже по-собачому лагідний характер — терплячим і дружнім. Він зберігав спокій серед найнапруженішого дорожнього руху й полюбляв дуркувати. Також він легко впадав у нудьгу, і, щоб розважити його, Папа` розвісив стільки м'ячів на мотузках у його стайні, що Ковбой Джон буркотів, мовляв, старий хоче вибити йому місце в баскетбольній лізі.

Інші діти в Сариній школі та в цьому районі діставали наркотику в маленьких паперових обгортках або пластикових пакетиках, ганяли на крадених автівках пустками, яких лишалося все менше, або годинами наряджалися, як знаменитості, і вивчали журнали зі значно більшою увагою, ніж колись вивчали підручники. Їй же все це було нецікаво. У мить, коли Сара сідлала коня й вдихала знайомий запах теплого кінського тіла й чистої шкіри, вона забувала про все інше.

Їзда на Бу підносила її над усім надокучливим, брудним і гнітючим. Це допомагало їй забути, що вона найбільш кощава дівчина в класі і єдина, хто не мав суттєвих підстав носити бюстгальтер, що лише вона — і Рене, турчанка, з якою ніхто не розмовляв, — не мала мобільного телефона або комп'ютера. Забути, що в неї є лише Папа`.

Ось що вона відчувала до свого коня в добрий час — захват його величчю, щирою силою під сідлом і тим, що він ладен був зробити для неї. Він поводився погано, лише коли вона не вміла його правильно попросити, бо її думки досі були переповнені школою, або спрагою, або втомою. І від тієї лагідності, що він випромінював, коли вони розуміли одне одного, у неї щеміло в горлі. Бу належав їй, і він був особливим.

Людям, які не знали на конях, дідусь розповідав, що він як «роллс-ройс» проти трактора: усе тонко налаштоване, чутливе, елегантне. З ним можна спілкуватися тихо, а не криками й ляпанцями. З ним досягаєш спільності душ, спільності волі. Вона просила Бу — він групувався, підбираючи під себе круп, опускав свою велику голову на груди й виконував. Єдиними обмеженнями для нього, казав Папа`, є обмеження Сари. Він стверджував, що Бу має найбільше серце серед усіх коней, яких він знав.

Так було не завжди: Сара мала два шрами у формі півмісяця на руці, там, де він укусив її, і коли вони об'їжджали його, бували дні, коли він зривався з прив'язі й носився парком, розвіваючи хвостом, наче прапором, під крики матусь, що сахалися зі своїми дитячими візками, а Папа` вголос молився французькою, щоб той не врізався в якусь автівку. Щоразу Папа` казав їй, що це її провина, доки їй не хотілося нагримати на нього, але зараз вона знала трохи більше й розуміла, що він мав рацію.

Мабуть, більше, ніж будь-яких інших істот, коней творять люди. Вони можуть бути від природи дивакуваті, лякливі або агресивні, але їхні реакції на їхній світ цілковито формуються тим, що з ними роблять. Дитина дасть тобі другий шанс, бо сподівається, що її люблять. Собака по-рабському вернеться до тебе навіть після того, як ти побив його. Кінь більше ніколи не підпустить тебе — або когось іншого — до себе. Тож Папа` ніколи не кричав на нього. Ніколи не втрачав терпець, не падав духом, навіть коли було зрозуміло, що Бу такий само хитрий і некерований, як і будь-який підліток.

А йому було вісім років, дорослий. Він був досить вихований, щоб мати добрі манери, досить вправний, щоб його кроки пливли, і, якщо Папа` судив про це з тією ж точністю, що й про все інше, — досить елегантний, щоб понести Сару геть від цього хаотичного міста в її майбутнє.

Ковбой Джон сперся на свою мітлу й глянув крізь ворота в парк, де дівчина змушувала коня бігати кентером маленькими рівними колами в закутку біля дерев, періодично вповільнюючи крок, щоб похвалити його або дати йому потягнутися. На ній не було шолома — рідкісний акт бунту проти дідуся, який не дозволив би їй без нього навіть сісти на коня, — і сонце блищало в її волоссі так само яскраво, як і на кінському крупі. Він бачив, як листоноша проїздить повз них на велосипеді, на ходу викрикуючи щось їй, і вона піднесла руку в привітанні, не відвертаючи обличчя від того, що робила.

Вона була доброю дитиною, на відміну від багатьох, що приходили сюди. Вони ганяли на своїх конях порожніми вулицями, доки в тих не тріскалися копита, прив'язували їх у стайнях, спітнілих і заїжджених, перш ніж утекти додому, обіцяючи, що їхні мами й татки внесуть орендну плату наступного ж дня. Вони грубіянили дорослим, гроші на обід витрачали на цигарки, які він конфісковував, коли вони бували у дворі.

— Мені начхати на ваші легені. Але я не збираюся дивитися, як моїх хлопчиків підсмажують, — казав він. Зазвичай при цьому він медитативно затягувався власною цигаркою. Остання пачка, яку він вилучив, належала дитині, не старшій за вісім.

Він сумнівався, що Сара Лашапель випалила хоч одну цигарку за все своє життя. Капітан тримав її на короткому повідці, як і цього коня: ніяких ігор надворі пізно ввечері, ніякої випивки, ніякого паління, ніякого вештання вуличними закапелками. Дівчинка, здається, ніколи не повставала проти цього. Схоже, він вишколив і її теж.

На відміну від її матері.

Ковбой Джон зняв капелюха й витер чоло, уже відчуючи, як денна спека просочується крізь подерту шкіру йому в голову. Мальтієць Сел запевняв його, що якби взяв в оренду це місце, кінь Капітана почувався б тут у безпеці, як і кожен кінь, за чиїм господарем не було

заборгованості. Місце залишиться тим, чим було останні сорок років — стайнями.

— Мені потрібна база, — постійно твердив він Джонові. — Тут близько від мого дому. Моїм коням буде тут зручно.

Він говорив так, наче все було вже вирішено. А ще цей занедбаний старий двір буде вигідним фасадом для всього, що ти купуєш і продаєш, хотів відповісти йому Джон, але такому, як Сел, подібного не кажуть. Особливо коли той пропонує такі гроші.

Правда була в тому, що Ковбой Джон утомився. Йому цілком подобалась ідея піти на відпочинок у село, обміняти свій будинок на маленький котедж із клаптиком землі, на якому могли б пастися його коні. Життя в місті ставало все огиднішим у міру того, як він старішав, утомлюючись від боротьби з міською радою, від збирання битих пляшок, які щоночі жбурляли через ворота п'яні та ідіоти, щоб тварини ними порізалися. Він утомився сперечатися з дітьми, які не хотіли платити те, що були винні. Усе частіше він уявляв, як сидить десь на ганку й дивиться в обрій — суцільну смугу зелені.

Сел збереже тут кінний двір. І він казав про добру суму грошей, достатню для того, щоб Джон утілив свою мрію. Та все ж... Попри гроші, попри принадність миру, споглядання того, як його старі хлопчики вимахують хвостами у високій траві, у душі він не мав охоти відступати землю цьому типові. Потайки він відчував, що Селові обіцянки не варті й ламаного гроша.

— *Bon anniversaire!*²⁴

Намагаючись дістати ключі з замка, Сара увійшла до квартири й почула голос дідуся, перш ніж побачила його. Вона всміхнулася.

— *Merci!*²⁵

Вона гадала, що він, мабуть, поставив на кухонний стіл іменинний торт, як торік, але натомість вона перетнула коридор і побачила, що він стоїть перед телевізором.

— *Voilà!*²⁶ Сідай, сідай, — наказав він, розцілувавши її в обидві щоки. На ньому була його найкраща краватка.

Вона подивилася на маленький кухонний стіл.

— Піца. Опісля. На твій вибір, — сказав він, указуючи на меню. Їжа на винос була рідкісним пригощанням.

— Опісля чого?

Вона поклала сумку й сіла на диван, відчувши приплив хвилювання. Папа` здавався таким задоволеним, кутики його губ вигиналися в усмішці. Вона не пригадувала, коли востаннє він був таким. Відколи чотири роки тому померла бабуса, він замкнувся в собі, відкрившись лише з появою Бу. Вона знала, що дідусь любить її, але його любов була не з тих, яку бачиш по телевізору: він не казав, що любить її, не питав, що в неї на душі. Він піклувався, щоб вона була нагодована, вміта й вчасно робила домашню роботу. Навчав її практичних навичок стосовно грошей, ремонту речей і верхової їзди. Між собою вони давно опанували пральну машину, домашнє господарство й найдешевший спосіб робити щотижневі закупи. Якщо вона сумувала, він клав руку їй на плече, може, радив дивитися на речі об'єктивно. Якщо в неї паморочилося в голові від хвилювання, він чекав, доки вона заспокоїться. Якщо вона вчиняла погано, він давав зрозуміти своє невдоволення певною стислою мовою, несхвальним поглядом. Словом, він поводився з нею, мабуть, трохи схоже на те, як поводився з конем.

— По-перше, — сказав він, — ми дещо подивимося.

Вона простежила за його поглядом і побачила новий DVD-програвач, якого ще не було, коли вона йшла вранці.

— Ти купив мені DVD-програвач?

Вона опустила на навколішки й провела пальцем уздовж його блискучої металевої поверхні.

— Він не новий, — сказав дідусь, ніби вибачаючись, — але він *parfait*²⁷. І не крадений. Я придбав його на розпродажі речей з одного будинку.

— Ми можемо дивитися що завгодно? — вигукнула вона. Вона зможе брати фільми напрокат, як робили інші дівчата в школі. Вона завжди відставала на роки, коли хтось говорив про кіно.

— Не просто що завгодно. Ми подивимось *un spectacle*²⁸. Але спочатку...

Він потягнувся по пляшку в себе за спиною, з насолодою відкоркував її й налив.

— Чотирнадцять, еге ж? Досить доросла, щоб випити вина.

Він кивнув і подав їй келих.

Вона зробила ковток, намагаючись не виказувати, як мало вражена кислим смаком. Краще б це була дієтична кола, але їй здавалося, що не можна псувати мить проханнями.

Вочевидь задоволений, він поправив окуляри, роздивився дистанційний пульт і з відтінком позерства, який дозволяв припустити, що він уже тренувався робити це сьогодні, натиснув кнопку. Телевізійний екран ожив, і він влаштувався на дивані біля неї, тримаючи спину так само рівно, попри продавлені подушки. Відсьорбнув свого вина. Вона помітила його вираз тихого задоволення й притулилася до нього.

Заграла музика, класична музика, і на екрані загарцював білий кінь.

— Це?..

— «Кадр Нуар», — підтвердив він. — Зараз ти побачиш, до чого ми прагнемо.

Навіть ті люди, що знали на конях, рідко чули про «Кадр Нуар». Це була таємнича організація французьких вершників, яка існувала від початку вісімнадцятого століття і досі збереглась у формі, упізнаваній для її творців, — академії, у якій могли точитися суперечки довкола точного кута задніх ніг коня під час виконання таких тисячорічних фігур, як *крупада* або *левада*, а вершники носили старовинну чорну уніформу. Туди приймали не більше одного-двох нових членів на рік, і метою було не заробити грошей чи принести свої вміння та знання в маси, а досягти досконалості в таких речах, які більшість людей навіть не побачать. Якщо ви про це знали, то могли сумніватися в доцільності цієї справи. Та жоден з тих, хто бачив, як вишикувані в ідеальній симетрії коні рухаються під своїми темними їздцями або як кидають виклик земному тяжінню своїми приголомшливими стрибками, не міг, спостерігаючи за їхніми дивними, наче в танці, кроками, за їхньою м'язовою сприйнятливістю до бажань вершників, не бути глибоко зворушеним їхньою слухняністю, красою, дивовижною спритністю. І, може, навіть якщо ви не надто любили коней — або французів, — ви зраділи б, що така організація досі існує.

Сара мовчки переглянула сорокахвилинну виставу. Вона була заморожена. Хотілося піти до Бу й відтворити побачене. Він це зробить, вона знала. Він був кращий, сильніший, ніж деякі з коней, яких вона бачила на екрані, але мав ту саму міць: вона доволі часто

відчувала її під собою. Доки вона дивилася, її руки й ноги смикалися, ніби керуючи конями з екрана, заохочуючи їх приймати ці пози, здійснювати ці рухи, виконувані з античних часів.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.